

OBSAH

Úvod	9
1. Právěk aneb kde se vzal člověk	
1.1. Antropogeneze	11
1.2. Periodizace pravěkých období a jejich charakteristika	11
1.3. Nejvýznamnější kultury a jejich dědictví	12
2. Starověk – zrod prvních civilizací	
2.1. První civilizace – staroorientální despotie	15
2.1.1. Obecná charakteristika staroorientálních despotií.	15
2.1.2. Nejvýznamnější staroorientální despotie	15
2.1.3. Kulturní odkaz prvních civilizací	17
2.2. Starověké Řecko	19
2.2.1. Doba bronzová: minojská a mykénská civilizace	19
2.2.2. Doba železná: temné a archaické období	19
2.2.3. Sjedení Helénů: klasické a helénistické období – 5.–4. st. př. n. l.	21
2.3. Starověký Řím	24
2.3.1. Od Etrusků po zrození velmocí	24
2.3.2. Od expanze z Apeninského poloostrova po principát	24
2.3.3. Vrchol a pád římské říše	25
3. Středověk – nejen temný, ale také na události bohatý	
3.1. Křesťanství	29
3.1.1. Ježíš a Bible	29
3.1.2. Rané křesťanství	29
3.1.3. Vrchol a krize křesťanství	31
3.2. Ve jménu Alláha: Evropa pod hrozbou púlměsíce	34
3.2.1. Vznik a podstata islámu	34
3.2.2. Arabská expanze	34
3.2.3. Expanze seldžuckých a osmanských Turků	35
3.3. Dějiny nejvýznamnějších středověkých států	38
3.3.1. Byzantská říše	38
3.3.2. Franská říše: obnova římského impéria a zrod feudalismu	38
3.3.3. Německo: Svatá říše římská	39
3.3.4. Vikingové	40
3.3.5. Anglie a Francie: příčiny, průběh a důsledky stoleté války	40
3.3.6. Slované: vznik střední a východní Evropy	42
3.4. Počátky českých dějin	45
3.4.1. Sámuv kmenový svaz	45
3.4.2. Velká Morava a cyrilometodějská misie	45
3.4.3. Český stát za prvních Přemyslovců do r. 1197	46
3.5. Hospodářské, sociální a kulturní proměny ve vrcholném a pozdním středověku	49
3.5.1. Křížové výpravy jako střet kultur a náboženství.	49
3.5.2. Hospodářský vývoj ve vrcholném středověku	50
3.5.3. Vzdělanost a struktura společnosti	51
3.5.4. Kultura	51
3.5.5. Příčiny a důsledky pozdně středověké krize	52
3.6. Rozkvět a úpadek českého státu	54
3.6.1. Vzestup českého království za posledních Přemyslovců	54
3.6.2. České země jako evropská velmoc – Lucemburkové na českém trůně	55
3.6.3. Krize českého státu za Václava IV. a její důsledky	55
3.6.4. Války ve znamení kalicha: jejich průběh a důsledky	56

3.6.5. Království obojího lidu za vlády Jiřího z Poděbrad	56
3.6.6. Stavovská monarchie za Jagellonců	57

4. Novověk aneb zrození nové éry

4.1. Vznik a důsledky nového myšlení	61
4.1.1. Příčiny nástupu renesance a humanismu	61
4.1.2. Projevy a důsledky renesance	61
4.1.3. Dějinný význam zámožských objevů	62
4.2. Evropa v nových poměrech	65
4.2.1. Vzestup nejsilnější evropské dynastie: Habsburků	65
4.2.2. Církevní rozkol a náboženské války v Evropě	65
4.2.3. Pokus o rekatolizaci Nizozemí a nizozemská revoluce	66
4.2.4. Francouzské hugenotské války (1562–1598)	67
4.2.5. Velmocenský vzestup Anglie	67
4.3. Revoluční a válečné střety evropských mocností	70
4.3.1. Třicetiletá válka, její příčiny, průběh a důsledky	70
4.3.2. Parlamentarismus vs. absolutismus: anglická revoluce	71
4.3.3. Francouzský absolutismus a válka o španělské dědictví	72
4.3.4. Ruské snahy o získání mocensko-politického postavení	72
4.4. Evropa a Amerika ve věku změn 18. století	75
4.4.1. Umění a životní styl v době baroka a rokoka	75
4.4.2. Myšlenkový rozměr osvícenství a rozvoj vědy	76
4.4.3. Habsburská monarchie od Leopolda I. k Leopoldovi II.	76
4.4.4. Vznik nejstarší světové demokracie: USA	77
4.5. Evropa pod vlivem francouzské revoluce	80
4.5.1. Příčiny a průběh Velké francouzské revoluce	80
4.5.2. Války a expanze Napoleona I.	81
4.5.3. Systém Svaté aliance: nové uspořádání ponapoleonské Evropy	82
4.6. Společnost a kultura 19. století	84
4.6.1. Průmyslová revoluce: vznik moderní hospodářské politiky a urbanizace	84
4.6.2. Sekularizace společnosti, sociální napětí a vznik nových ideologií	84
4.6.3. Umělecké styly 19. století: romantismus, realismus, impresionismus, secese	85
4.7. Úspěchy a neúspěchy revolučních pokusů v Evropě v 2. pol. 19. stol.	89
4.7.1. Mocenské snahy Napoleona III.	89
4.7.2. Sjednocení Německa „krví a železem“	89
4.7.3. První a druhý pokus o sjednocení Itálie	90
4.8. Habsburská monarchie v 19. století	93
4.8.1. Národní obrození a meternichovský absolutismus	93
4.8.2. Naděje a zklamání v revolučním roce 1848, Bachův neoabsolutismus	93
4.8.3. Formování českého národa a jeho politické reprezentace v 2. polovině 19. st.	94
4.8.4. Hospodářská situace	94
4.9. Svět mimo Evropu v 19. století	97
4.9.1. Cesta USA k pozici světové velmoci	97
4.9.2. Japonské otevření se světu a čínská bezvýznamnost	98
4.9.3. Příčiny a důsledky moderního kolonialismu	98

5. Dějiny 20. století aneb co ovlivnilo dnešní svět

5.1. Vznik nové Evropy: první světová válka	100
5.1.1. Cesta k první světové válce	100
5.1.2. Průběh 1. světové války	100
5.1.3. Válečná společnost a výsledky války	101
5.2. České země v době 1. světové války	104
5.2.1. Zahraniční odboj	104
5.2.2. Situace v Čechách a domácí odboj	104
5.2.3. Vyhlášení státu a jeho první dny života	105

5.3. Rusko na cestě od carismu ke komunismu	108
5.3.1. Příčiny a průběh komunistické revoluce a její důsledky	108
5.3.2. Zrod a charakter Stalinovy diktatury	109
5.4. Svět mezi válkami – versailleský systém	112
5.4.1. Poválečné poměry a situace v Německu	112
5.4.2. Důsledky mírových smluv	112
5.4.3. Růst fašismu	113
5.4.4. Pacifistické snahy	114
5.4.5. Vývoj v Číně, Indii a Turecku	114
5.4.6. Poválečná prosperita a hospodářská krize	116
5.5. Meziválečné dějiny Československa	118
5.5.1. Politický systém a mezinárodní postavení ČR	118
5.5.2. Hospodářská situace	119
5.5.3. Národnostní a náboženské poměry	119
5.5.4. Ohrožení země a mnichovská tragédie	120
5.5.5. Krize státu a tzv. druhá republika	120
5.5.6. Kultura meziválečného Československa	121
5.6. Nástup fašismu a konec versailleského systému	124
5.6.1. Triumf zla ve svobodných volbách: Adolf Hitler vítězí	124
5.6.2. Nová spojení a válečné agrese	126
5.7. Druhá světová válka	130
5.7.1. Evropa pod hákovým křížem	130
5.7.2. Ústup a pád Třetí říše	131
5.7.3. Od Pearl Harboru k Nagasakí – válka v Asii	131
5.7.4. Holocaust – největší genocida v dějinách lidstva	132
5.7.5. Důsledky 2. světové války	132
5.8. Protektorát Čechy a Morava, Slovenský stát	135
5.8.1. Politická a hospodářská situace	135
5.8.2. Domácí odboj	136
5.8.3. Zahraniční odboj	136
5.8.4. Osvobození země	136
5.9. Demokratický blok po 2. světové válce	140
5.9.1. Rozdělení Německa a Evropy. Počátek studené války	140
5.9.2. Vznik NATO a západoevropská integrace	141
5.9.3. USA jako globální velmoc	142
5.10. Komunistický blok: sovětizace a demokratizace východní Evropy	146
5.10.1. Vznik východního bloku	146
5.10.2. Vývoj poválečného SSSR a východního bloku	147
5.10.3. Rozpad východního bloku	148
5.10.4. Skok rudé Číny mezi velmoci	149
5.11. Československo v letech komunistické totality	152
5.11.1. Nástup komunistů k moci	152
5.11.2. Charakter komunistické totality	153
5.11.3. Iluze a deziluze: Pražské jaro 1968	153
5.11.4. Od normalizace k rozpadu komunismu	155
5.12. Svět mezi komunistickým a demokratickým blokem	158
5.12.1. Průběh a výsledky dekolonizace	158
5.12.2. Ohniska napětí a válečné konflikty 2. pol. 20. stol.	159
5.13. Nejnovější dějiny	162
5.13.1. Cesta k demokracii a rozpadu: postkomunistické Československo	162
5.13.2. Aktuální světové problémy	162
5.14. Společnost a kultura 20. století	166
5.14.1. Kulturní směry 20. století	166
5.14.2. Věda a technika	167
6. Rejstřík	169